

SOU 2024:30 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF ser positivt på tydligare och samordnade åtgärder från samhället för barn och unga som befinner sig i en kriminell kontext. Dock avstyrker myndigheten förslaget om en ny statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga som helhet. Den största anledningen till detta är att vi ser risk för parallella processer mellan socialtjänsten och den nya tilltänkta myndigheten, Myndigheten mot ungdomskriminalitet (MUK). Det gäller särskilt i de fall där den unga redan har pågående ärende hos socialtjänsten. Detta kan leda till otydlighet både hos den unga och dess vårdnadshavare. I förslaget om ny socialtjänstlag omnämns att socialtjänsten ska bli mer förebyggande, vilket myndigheten ser positivt på. Av den anledningen anser MUCF att det är bättre att stärka upp socialtjänstens förebyggande arbete ännu mer än att upprätta en ny ordning med brottsförebyggande åtgärder. Myndigheten ser också en risk att upprätta en ny myndighet och införa ett nytt arbetssätt som ännu inte är ordentligt utvärderat.

MUCF har följande synpunkter på betänkandets förslag.

8.4 En ny statlig myndighet mot ungdomskriminalitet

MUCF instämmer i att inrättandet av en ny statlig myndighet mot ungdomskriminalitet skulle förmedla en tydlig politisk signal och lyfta vikten av prioritering av målgruppen och de problem som behöver åtgärdas. MUCF anser dock att en sådan myndighet, genom dess tydliga koppling mellan unga och kriminalitet, riskerar att förmedla och även förstärka en negativ bild av barn och unga. Det är vidare endast en ytterst liten andel av barn och unga i Sverige som befinner sig i en kriminell kontext.

Forskning och erfarenheter visar att en väl fungerande skolgång och fritid fungerar som grundläggande skyddsfaktorer för att förebygga att barn och unga begår brott och involveras i en kriminell livsstil. För de barn och unga som befinner sig i särskild risk är en väl utvecklad lokal samverkan mellan vårdnadshavare, skola, socialtjänst, polis och

fritidssektorn ofta avgörande. I stället för en ny statlig myndighet förespråkar därför MUCF ett utvecklat lokalt och regionalt arbete för att stärka barn och ungas grundläggande levnadsvillkor samt mer resurser och stöd till kommunernas redan befintliga brottsförebyggande arbete.

Om regeringen går vidare i enlighet med utredningens förslag vill MUCF poängtera vikten av att nämnderna har goda kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Det är också viktigt att anpassade samtalsmetoder används i mötet med dessa barn och unga. Detta är särskilt viktigt för att uppfylla barnrättsperspektivet enligt barnkonventionen om barnets bästa och rätten att bilda och uttrycka sin åsikt och få dem beaktade i alla frågor som rör dem (Barnkonventionen artikel 3 och 12).

9.2.1 Begäran om yttrande från socialnämnden

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ser positivt på att MUK:s arbete föreslås ske i samverkan med socialtjänsten i den ungas hemkommun. Dock anser MUCF att det finns uppenbara risker för otydligheter och parallella spår framför allt gällande beslut och uppföljning inom socialtjänsten. Särskilt då den unga eller den ungas familj har andra insatser från socialtjänsten utöver just denna problematik.

9.4.3 Krav

MUCF är positiva till att man i utredningen lyfter fritidens goda inverkan för utveckling bland barn och unga. Utredningen föreslår att fritidsaktiviteter kan vara en brottsförebyggande aktivitet och en del av handlingsplanen för den unga med krav på delaktighet och närvaro. Här vill dock MUCF understryka att en stor hänsyn måste tas till den ungas åsikt när det gäller val av aktiviteter eftersom en av grundpelarna är att fritidsaktiviteter ska ske av fri vilja och intresse.

9.6.2 Personligt möte

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ställer sig positiv till muntlig handläggning genom att personligt möte mellan barnet/den unga och Myndigheten mot ungdomskriminalitet och andra berörda. MUCF bedömer dock att sådana möten kan innebära långa resvägar för ungdomen och dess vårdnadshavare eftersom MUK:s regionala sju kontor kan befinna sig långt i från den ungas hemkommun. Vårdnadshavare med osäkra anställningsvillkor kan ha svårare/nekas ledighet i samband med nämndsmötet.

11.5 Utvärdering av reformen

Utredningen föreslår att Brottsförebyggande rådet eller annan lämplig myndighet ska få i uppdrag att utvärdera reformen när det gäller dess brottsförebyggande effekter på kriminalitet bland barn och unga. MUCF välkomnar detta förslag. I en sådan utvärdering bör särskilt fokus läggas på ett rättighetsbaserat barn och ungdomsperspektiv. Det är viktigt att utvärdera hur barn och unga upplever att de är delaktiga i processen och de beslut som fattas.

Övriga kommentarer

MUCF vill understryka vikten av att samhället prioriterar universell prevention i ett tidigt

skede, till exempel inom skola, fritidsverksamhet och i civila samhället. Tidiga förebyggande insatser behöver lyftas och betraktas som en social investering, både för individen och för samhället i stort.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Utvecklingsledare Rebecka Moding har varit föredragande. Remissamordnare Kenneth Condrup har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Slutsats

Med anledning av ovanstående kommentarer avstyrker Myndigheten för Ungdoms- och civilsamhällesfrågor förslaget om en ny statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga.

Lena Nyberg
Generaldirektör

Rebecka Moding
Utvecklingsledare